

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

факультет психології
кафедра психології розвитку

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВІКОВА І ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ**

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень

Освітньо-професійна програма

«Початкова освіта» ,

Спеціальність 013 Початкова освіта,

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Освітня кваліфікація : бакалавр початкової освіти,

Професійна кваліфікація: вчитель початкових класів закладу загальної
середньої освіти

Затверджено на засіданні кафедри психології розвитку
Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Вікова і педагогічна психологія»
Викладач (-і)	професор Хімчук Ліліана Іванівна
Контактний телефон викладача	+380990019475
E-mail викладача	liliana.khimchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс «Вікова і педагогічна психологія» спрямований на вивчення основних закономірностей розвитку людини на різних етапах її індивідуального життя. Студенти отримають знання про ключові періоди психічного розвитку особистості (дитинство, юність, дорослість і пізню дорослість) та їх вплив на формування особистості й педагогічну практику. Курс спрямований на розуміння і застосування педагогічних стратегій та методик, які сприяють оптимальному розвитку та навчанню різних вікових груп. Зазначений курс є логічним продовженням курсу «Загальна психологія».</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення курсу «Вікова і педагогічна психологія» є ознайомлення студентів з теоретичними поняттями вікової та педагогічної психології, вивчення закономірностей психологічного розвитку людей різного віку; <i>формування</i> у здобувачів освіти почуття відповідальності за обрану професію та за кожного учасника освітнього процесу; <i>розвиток</i> навичок конструктивної взаємодії, толерантності та поваги до різниці в індивідуальних можливостях та темпах розвитку учасників освітнього процесу. Курс навчання з «Вікової і педагогічної психології» спрямований на формування компетентностей, необхідних для якісного та ефективного викладання в умовах сучасної школи.</p> <p>Основними цілями у вивченні даної навчальної дисципліни є розкриття основних проблем, які розглядаються у рамках вікової психології, опанування здобувачами освіти навичками порівняльного аналізу вікових періодів, новоутворень, вікових криз; вміннями розв'язувати психолого-педагогічні задачі, допомагати особистості у подоланні труднощів та конфліктів на різних етапах вікового розвитку.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><i>Інтегральна компетентність.</i> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.</p> <p><i>Загальні компетентності (ЗК).</i></p>	

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні(фахові)компетентності.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-5. Здатність до проєктування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

Програмні результати навчання.

ПР-07. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових, індивідуальних, особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПР-08. Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-11. Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

ПР-13. Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

ПР-14. Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

ПР-15. Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

ПР-16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
-------------	--------------------------

лекції	14			
семінарські, практичні заняття	18			
самостійна робота	58			
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова	
1	013 Початкова освіта	2	нормативна	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість годин		
		лекції	практич ні занятт я	
			сам. роб	
Модуль I				
Психічний розвиток людини на різних вікових етапах життя				
Тема 1. Загальні питання вікової психології. Вікова психологія психологія як наука. Основні теоретичні засади та проблеми, які розглядаються у рамках вікової психології. Структура, функції і завдання вікової психології. Методи вікової психології. Вікова періодизація психічного розвитку людини.		2	2	10
Тема 2. Психологія дитинства. Зародження психіки дитини у пренатальному періоді. Особливості розвитку новонародженого та немовляти. Психологічні особливості дітей раннього віку. Психологічний і особистісний розвиток дитини в дошкільному віці. Психологія молодшого школяра.		2	2	5
Тема 3. Психологія підліткового віку Психологічні особливості підлітка. Психологічні особливості старшого школяра. Криза підліткового віку. Розвиток самооцінки в підлітковому віці. Особливості фізичної активності особистості у підлітковому віці. Агресивність і конфліктність підлітків		2	4	5
Тема 4. Психологія юнацького віку і дорослих людей. Особливості когнітивного розвитку особистості у період ранньої дорослості. Емоції та мотиви особистості у період ранньої дорослості.		2	2	10

Модуль II				
Психологія навчання, виховання та діяльності вчителя				
Тема 5. Психологія учбової діяльності. Загальна характеристика учбової діяльності. Структура учбової діяльності. Мотиваційний та Операційний компоненти учбової діяльності. Контроль і самоконтроль у структурі учбової діяльності. Самостійна учбова діяльність. Змістовний компонент учбової діяльності. Формування і розвиток навичок.		2	4	8
Тема 6. Психологія навчання і виховання особистості. Загальна характеристика процесу навчання і виховання. Проблема психічного розвитку у процесі навчання. Зона ближнього розвитку Класифікація видів навчання. Традиційне та інноваційне навчання. Формування понять у процесі навчання. Психологічні основи індивідуалізації та диференціації навчання.		2	2	10
Тема 7. Особливості професійної діяльності вчителя. Загальна характеристика педагогічної діяльності. Структура педагогічної діяльності. Стили педагогічної діяльності. Стили педагогічного спілкування. Поняття «взаємодія», основні характеристики педагогічної взаємодії. Томас Гордон – видатний американський вчений, психолог, автор методики ефективного спілкування. Стратегії конструктивної педагогічної взаємодії Т.Гордона		2	2	10
		14	18	58
7. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю – екзамен. Максимальна кількість балів – 100. Практичні , семінарські заняття – 30 балів, Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 20 балів. Екзамен – 50 балів.			
Вимоги до письмової роботи	Тематичне тестування			
Семінарські /практичні заняття	Максимальна оцінка – 30 балів.			
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань			

Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен Форма здачі комбінована (усна, письмова).
7. Політика навчальної дисципліни	
1. <i>Письмові завдання</i> виконуються відповідно до тематики лекцій, яка передбачена у силабусі.	
2. <i>Академічна доброчесність</i> . Принципи академічної доброчесності лежать в основі викладання та взаємодії зі студентами. Ця підготовка базується на Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Положенні про Комісію з етики та академічної доброчесності, а також Положенні про запобігання академічному плагіату в університеті. Ознайомитися з цими документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/ .	
3. <i>Відвідування занять</i> . Пропуски практичних занять студент повинен відпрацювати згідно з "Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника", внесеним змінами від 19 травня 2023 р. (Наказ № 309).	
4. <i>Контроль знань</i> здобувачів регламентується "Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника" і "Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника", введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 309 від 19 травня 2023 р. https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/organizatsia-osvitnjogo-protsesu.pdf	
5. Результати <i>неформальної освіти</i> зараховуються на основі "Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника", доступного за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf	

8. Рекомендована література

Основні нормативно-правові документи:

1. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти, «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv> (дата звернення: 01.08.2024).
2. Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату> (дата звернення: 01.08.2024).
3. Закон України «Про освіту» (у редакції від 01.01.2021) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 01.08.2024).
4. Концепція розвитку педагогічної освіти [Електронний ресурс] / МОН України // Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 р. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 01.08.2023).

Основна

1. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Затверджені Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 р. № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 584. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/naukovo-metodychna_rada/2020-metod-rekomendacziyi.docx
2. Національна рамка кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 01.08.2024).
3. Хімчук Л.І. Дидактичні аспекти формування «образу-я» сучасного вчителя та його компетентності з проектування успішного професійного майбутнього. «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») № 5(5) 2021.
4. Хімчук Л.І. Дидактична система формування базових компетентностей у майбутніх учителів початкової школи: дис....док.пед.наук:13.00.09/ Хімчук Ліліана Іванівна. – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2020. 446с.

Допоміжна:

1. Коць М. О., Ятчук Т. М. Специфіка діагностики особистісної сфери підлітків з особливими освітніми потребами. Психологія: реальність і перспективи : збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 12. Упоряд. Р.В. Павелків, Н. В.

Корчакова; ред.кол. : Р.В. Павелків, В.І. Безлюдна, Н.В. Корчакова. Рівне : РДГУ, 2019. С. 120-127.

2. Поліщук В.М. Вікова періодизація та вікова класифікація. Науковий вісник Харківського університету. Серія Психологічні науки. 2017.(2). С.103-108. URL: [nvkhp_2017_1\(2\)_21.pdf](#)

Інформаційні ресурси:

1. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники.) URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/>
4. <http://youalib.com/>
5. http://pidruchniki.com/19580302/psihologiya/zagalni_zasadi_vikovoyi_psiholo_giyi
6. <http://westudents.com.ua/knigi/492-vkova-psihologya-sergenkova-op.html>
7. http://elibrary.kubg.edu.ua/5703/1/V_Kutishenk%D0%BE_PRVPp.pdf

Викладач,
доктор педагогічних наук,
професор кафедри психології розвитку

Ліліана ХІМЧУК